

Poština
površilana.Uredništvo
in
uprav Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AUTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsako soboto.

Celoletna na-
ročnina 50.— D
mesečna 4.— „
Inozemstvo ce-
loletno 100 D.
Posamezne
številke se ra-
čunijo po 1 Din
Inserati
se računajo:
pol str. 350 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglaših
beseda 25 p.Kaj hočemo? Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega sloven-
skega ljudstva!

Odločilna doba.

Položaj v naši državi je vsak dan težji in zato tudi vedno bolj jasn. Plačkanje „prečanov“ je doseglo vrhunec, splošno obubožanje Slovenije in njenega prebivalstva je na pohodu. Splošno je prepričanje, da tako ne more dolgo naprej. V tem ustavnem boju se vsak dan jasneje kaže, da je bila naša linija pravilna in da jo moramo vzdržati za vsako ceno. Naš program federativne, republikanske, na osnovi modernih širokih socialnih spoznanj in potreb sezidane južno-slovenske države je edina možnost razpleta sedanje državne in socialne krize, je edini izhod, ki vodi iz pretečega poloma. To je naše trdno prepričanje, s katerim ne moremo delati kompromisov in nikakih kupčij. Zavedamo se, da stojimo še pred hudimi boji in časi, toda to nas ne sme plašiti. Slovensko ljudstvo dela sedaj preiskušnjo in če sedaj omahne, bo konec njegove civilizacije, njegove kulture, njegovega narodnega gospodarstva in socialnih pridobitev preteklih dni.

Pogostokrat čujemo nerganje in kritiko na Hrvate in njihovo današnjo politično taktiko. Mi smo postavili tezo, da moramo Slovenci in Hrvati stati v eni bojni črti proti centralizmu, socialni reakciji ter kapitalistični in srbsko-nacionalistični hegemoniji. Tu velja rek: Zvestoba za zvestobo pod vsakimi razmerami. Enota hrvaško-slovenska bojna črta je potrebna Hrvatov. Prav tako in morda še bolj je potrebna tudi nam Slovincem. Pri tem moramo seveda vedno poudariti, da smo Slovenci narod za sebe. Na svetu ne najdete dveh sosednjih slovenskih narodov, ki bi se ne tepla med seboj. Edino Slovenci in Hrvati delamo izjem, ker smo si prijatelji in hočemo takšni tudi ostati. Sovražijo se Rusi in Poljaki, Poljaki in Ukrajinci, Čehi in Poljaki, Bolgari in Srbi, Srbi in Hrvati itd. Med Slovenci in Hrvati pa

ni spora in ga, hvala Bogu, tudi ne bo. Vsak poskus, med nas zanesti spor in prepir, se mora odločno zavrniti vsled naših kulturnih, civilizacijskih in gospodarsko-socialnih interesov.

Radič je sedaj na Angleškem. Tam se seznanja z ljudmi, ki imajo v stvareh sveta važno besedo, bodisi kot publicisti, pisatelji, parlamentarci in podobno. Danes ni nobenega dvoma več, da je njegova misija uspela na vsej črti. Po njegovi za- slugi je dobilo hrvaško vprašanje mednarodni pomen in današnji bel- grajski režimovci bodo prej ali slej klecnili na kolena pred Evropo, ti- sto Evropo, ki ima še nekaj sramu in pravicoljubnosti. Ves belgrajski aparat za širjenje laži ni nič pomagal. Danes ni nobenega človeka v naši državi, ki bi se upal dotakniti Radiča, ko se bo vrnil v Zagreb. In vrnil se bo, ker ga bo spremljala mo- gočna zaščitna roka kulturne Evrope.

Kaj pa mi Slovenci? O nas se ne govori nikjer. Tudi Radič nas ne omenja nikjer. To je od njega po- vsem pravilno in korektno, kajti on ima v žepu pooblastilo Hrvatov, ne pa tudi našega. Ampak treba bi bilo — to je nauk tega — da bi se tudi Slovenci morali pobrigati za prijate- lje v velikem svetu in poslati ven v tujino spretno, pametno in razsodne ljudi. Leta 1919. smo izgubili mnogo svoje zemlje in ljudi tudi zaradi tega, ker nas je svet le malo ali celo nič poznal. Iz tega pa tudi sledi, da nam je danes prijateljstvo Hrvatov bolj potrebno kot kdaj poprej.

Že enkrat smo povedali, da bi bil v teh odločilnih dneh potreben za vodstvo naših skupnih slovenskih za- dev in potreb močan in enoten nad- strankarski narodni svet. Naš nasvet je ostal glas vpijočega v puščavi. Uspehi Hrvatov, ki imajo svoj hr- vaški blok za vodstvo teh skupnih

poslov, nas v tem prepričanju le po- trjujejo.

Srbsko-hrvaški spor bo prej ali slej rešen. Naše stremljenje gre za

tem, da bo istočasno rešeno tudi slo- vensko vprašanje.

Tega se mora slovensko ljudstvo jasno zavedati!

Kako je nastala svetovna vojna?

Poroča dr. L.

IV.

Pri umoru avstrijskega na- slednika prestola Frana Ferdinanda so bile udeležene tri skupine: mladi- na v Bosni, oficirji v Belgradu in avstro-ogrski politiki.

O tretji skupini vemo doslej pri- meroma zelo malo in težko bomo kdaj izvedeli popolno resnico. Znano je, da je bil Fran Ferdinand velik sovražnik Madjarov, česar nikoli ni skrival. Na predvečer atentata je de- jal v mali družbi Bošnjakov, med katerimi je bil tudi predsednik bo- senskega deželnega zbora dr. Di- mović, naj se obračajo pri vsaki pri- liki na Dunaj in ne na Budapešto, ker jih bo Dunaj odkrito podpiral; pri tem je zabavljaj na Madjare s takó ostrimi izrazi, da je moral vsak udeleženec takoj nató obljubiti de- želnemu šefu generalu Potioreku, da ne bo ničesar pripovedoval o tem razgovoru. Ko je pozneje dr. Dimo- vić pri ogrskem ministrskem pred- sedniku grofu Tiszi obsojal umor, ga je ta prestrigel z besedami: Ljubi Bog je takó hotel in ljubemu gospodu Bogu moramo biti za vse hva- ležni.

O prvi skupini, bosenski mladi- ni, smo že govorili, ko smo razprav- ljali o prilikah, ki so omogočile njen postanek. Naša naloga je, da razlo- žimo delo druge skupine, t. j. srbskih oficirjev, ker njih delovanje je v zu- nanji javnosti doslej najmanj znano ter so dosednji uradni in neuradni spisi v tem pogledu jako netočni.

* Podrobno je razpravljaj o avstro- ogrskih politikih, ki so bili v zvezi z umo- rom, Slovenec dr. J. A. Žibert v spisu: Der Mord von Sarajevo und Tiszas Schuld an dem Weltkrieg. V Ljubljani, 3. natis 1919. Op. por.

Škandalozno življenje kralja Aleksandra Obrenovića in kraljice Drage, ki je sramotilo Srbijo pred svetom, nasilna notranja politika z vednimi izpremembami ne le oseb in ministrstev, ampak vsega sistema, žalostne finančne razmere, da čast- niki in uradniki več mesecev niso do- bili plače — vse to je nagnilo sku- pino okrog 80 oficirjev in meščanov, da je sklenila umor kralja, kraljice in njenih bratov. Svoj sklep so opravi- čevali z rodoljubjem, da rešijo nar- od in državo sramote in propada. Seveda so odločevali pri nekaterih tudi osebni in zelo nizki nagibi. Po umoru 1903. leta so ostali zarotniki kot organizacija še dalje deloma za- radi osebne varnosti, deloma tudi zaradi osebnih koristi. Posegali so v vprašanje notranje politike, kjer in kadar so mislili, da je to potrebno. Na angleško zahtevo, ki je zaradi umora pretrgala diplomatske zveze s Srbijo, so bili nekateri izmed naj- glavnejših zarotnikov upokojeni. Ko so se pa razmere polegale in utrdile, je stopala njih organizacija vedno bolj v ozadje, da niso kot skupina skoro nič več delovali.

Ob aneksiji 1908. leta je pred- lažal pisatelj Branislav Nušić usta- novitev „Narodne odbrane“, ki naj bi ščitila in širila srbske narodne ko- risti v anektiranih deželah. To du- risti v anektiranih deželah. To dru- delovati. Ko je pa dobila Turčija ustavo, je prenehala s srbske strani propaganda v Stari Srbiji in Make- doniji; toda Bolgari so nadaljevali svojo propagando v Makedoniji in zato so nekateri oficirji-zarotniki ob- enem z nekoliko meščani predlagali vladi, naj zopet začne z revolucio- narno propagando v turških pokra- jinah. Vlada je ta predlog odbila,

LISTEK.

16

Kmečki punt.

Hrvaško napisal Avgust Šenoa.

„Odloži orožje, prijatelj,“ je dejal Ilija, „dovolj si se ga nanosil.“

„Pač res,“ se je nasmejal Marko, pokazal velike bele zobe in vrgel plašč, torbo in pas na škrinjo ter prislonil puško k oknu. Nato se je pretegnil in sedel k župniku, ki je bil že mirno sedel v kot. Ko so gostje tako sedeli za mizo, sta se dvigali iz postelje dve žolti glavici in od strani gledali kakor dve miši, a ko se je uskok pretegnil, sta šinili boječe pod odejo, ni pa se prestrašila tretja glavica, ki se je pokazala za veliko pečjo. Bil je črnolas deček kakih šest let star, z velikimi črnimi očmi in v platneni srajci. Sklenil je roke na hrbtu, se postavil pred brkatega Marka in ga začel popolnoma mirno ogledovati.

„No, čigav pa si ti, sinko?“ je vojak vpra- šal malega.

„Jaz sem Stepko Gregorič,“ je odgovoril mali resno, ne da bi trenil z očesom.

„Bog te živi, sinko! Ali si priden? Ali že znaš moliti?“

„Znam,“ je odgovoril deček, „kdo pa si ti?“

„Jaz, sinko moj, sem vojak.“

„In čemu imaš puško?“

„Da streljam Turke.“

„Glej puško,“ je rekel mali in pokazal s prstom na zid, „tudi moj ata je streljal Turke.“

„Pojdi no sem, sinko,“ je rekel vojak, pri- jel dečka z obema rokama, posadil ga na svoje koleno, mali pa mu je molče zdaj ogledoval dolge brke, zdaj zopet otipaval bleščeče okove. Med tem je Kata prinesla večerjo, Ilija pa vrč vina.

„V posteljo idi,“ je pokarala Kata sina, „kaj nadleguješ gosta! Za tebe ni večerja, zate je postelja.“

„Pustite ga, botra Kata,“ jo je prekinil Marko in dečka pogladil, „naj sedi mali junaček. Boga mi, lep je, prav po svoji materi se je vrgel.“

Ravno mu treba tukaj sitnariti okoli vas, ki ste se na potu tako utrudili,“ je odgovorila Kata in zardela nad Markovim poklonom.

„Pustite ga! Tudi jaz imam doma dečka. Oči ima kakor robide, zdrav in močan je kakor kak dren. In če se tako klateč pod orožjem po belem svetu namerim na takega sokoliča, se mi srce smeje in poljubim ga namesto svojega sina.“

V očesu se mu pokaže skrita šolza in junak poljubi dečka na čelo in nato doda: „Ej, ni me mati rodila za to, da bi gledal, kako mi cvete moj zarod, ampak za to, da po svetu kosim turške glave.“

„No, no, boter Marko!“ se je pošalila Kata, „pustite no Turke in turško kri, pa se rajši lo- tite mojih žgancev in našega vina.“

Marko se je res lotil in jedel in pil kakor pravi junak, pa tudi gospod župnik se je krepčal z uskokom vred, kakor da je tudi njega rodila

gorska mati. Govoril je malo ter se samo bla- ženo smehljaj, pa bi tudi ne mogel prav govo- riti, ker je Marku vince razvezalo jezik, da je začel pripovedovati o raznih junaštvih in go- voriti o knezu Juriju Slunjskem, o banu Nikoli, o Lenkoviču in kako je moril okoli Virovitice, kako razbijal okoli Vinjega dola in v Liki na- gajal Turkom, kako ga je turška sablja pri Jelini zasekala v ramo in kako je v Krbavi do- bil brazgotino na licu. Junak je govoril kakor govori vila, pil pri tem kakor kraljevič Marko pri krčmarici Janji, otrok pa ga je z odprtimi ustmi poslušal kakor kakega popa. Nazadnje je Marko ves vesel zaklical:

„Ti, sveti oče, „ali nima Ilija dobro, ali ne sedi kakor čebela v polnem ulu?“

„Dobro mu je Bog dal, „junak,“ je rekel župnik, „ker je Ilija dober in potrpežljiv člo- vek, ki zna prenesti vsako nevoljo.“

„Da, da, bogami,“ in uskok je udaril s pestjo po mizi, da se je deček popolnoma pre- strašil, „vidi se mu, da je nekaj vreden. Toda čuj, Ilija, brat moj po Bogu, tvoj mali mi je pravil, da si streljal Turke. Vse kaže, da mali ne laže, saj vidim na zidu puško in s srebrom okovano pištolo. Lepo orožje, pri moji veri! Tako se ne zasluži za plugom, s takim se ne streljajo vrane. Glavo dam, da je to srebrno kovanje tičalo za pasom kakega Turka iz kra- jine in da mu ga je Ilija na bojišču vzel.“

„Bo že tako,“ je prikimal župnik.

„In tudi je, brat Marko,“ je potrdiril Gre- gorič, ki je sedel zraven Kate.

„Toda kako to, da si odložil puško in prijel za plug, boter? Povej mi no!“

(Dalje prih.)

nakar so ustanovili leta 1911. tajno društvo „Ujedinjenje ili smrt“, ki je imelo nalogo, da vrši revolucionarno propagando v Turčiji in štelu okrog 300 članov, povečini oficirje, med njimi glavno zarotnike. Pri ustanovitvi tega društva so se pa zarotniki ločili: en del ni hotel sodelovati, češ, da je bil umor kralja Aleksandra potreben, a da nimajo smisla daljnji eksperimenti, ki bi mogli samo škodovati državi.

Delovali sta torej dve organizaciji: „Narodna odbrana“ in „Ujedinjenje ili smrt.“

„Narodna odbrana“ je bilo javno društvo in njeno delovanje v bistvu javno. Zbirala je gradivo in pripravljala narod s poukom na bodoče dogodke, ki so se mogli slutiti. Njen predsednik general Boža Janković je bil konservativen brez vsakih revolucionarnih, nasilnih stremeljenj. Tudi člani so bili skoro brez izjeme istega mišljenja. Kar je uradna Avstro-Ogrska podtikala „Narodni odbrani“, je bilo brez stvarne podlage, ker ni imela s sarajevskim umorom prav ničesar opraviti.

„Ujedinjenje ili smrt“, ki so jo imenovali „črna roka“, je bila od početka drugačna organizacija. To je bilo tajno in revolucionarno društvo, v katerem je imel prvo besedo stotnik, pozneje polkovnik generalnega štaba Dragutin Dimitrijevič, ki je bil izmed glavnih zarotnikov proti kralju Aleksandru in duša vsake poznejše zarote. Dimitrijevič je bil nadarjen in izobražen, pošten, očarujoč govornik, odkrit, rodoljub in osebno hraber, toda zelo častilakomen, ki je bil prepričan o sebi, da ima vedno prav, ugovorov ni trpel. Bil je izvrsten organizator, toda domišljav, da bi bil samo ukazoval, a drugi naj bi bili ubogali. Ljubil je tajnosti in pustolovščine, pomislekov o možnosti in odgovornosti ni poznal, brezobzirno je zasledoval svoj smoter. Njegovi politični nazori so bili temni, ker ni imel jasnega pojma o državnem življenju in njegovih potrebah.

Ker je bil nemiren revolucionar, je vedno snoval in organiziral zarote: 1903. leta proti kralju Aleksandru, 1911. leta je poslal nekoga, da umori avstrijskega cesarja ali naslednika prestola, 1914. leta se je dogovoril z nekim tajnim bolgarskim revolucionarnim odborom glede umora bolgarskega kralja Ferdinanda, organiziral je atentat na avstrijskega naslednika prestola 1914. leta, 1916. leta je poslal nekoga, da umori grškega kralja Konstantina, in istega leta je skušal, kakor se zdi, stopiti v zvezo s sovražnikom in organiziral atentat na tedanjega srbskega naslednika prestola Aleksandra, za kar je bil obsojen k smrti in na solunski fronti ustreljen 1917. leta.

Glavni pomočnik in izvrševalec Dimitrijevičevih povelj je bil Voja Tankosić. Po svoji neznanosti postavi je vzbujal videz skoro plašljivega človeka, ker je bil v zasebnem obče vanju tih in krotak: toda bil je divje nebrzdanega in nediscipliniranega značaja. Njegove umske zmožnosti so bile majhne. Kot mlad poročnik se je udeležil zarote proti kralju Aleksandru in je poveljeval vojakem, ki so ustrelili oba brata kraljice Druge. Pozneje je bil vodja četašev v Makedoniji, kjer se je odlikoval s svojo strogostjo, hrabrostjo in prisotnostjo duha. Bil je vsekako odkrit rodoljub in sicer pošten človek.

Dimitrijevič in Tankosić sta poskušala 1911. leta umor avstrijskega cesarja ali naslednika prestola, kar naj bi bil storil neki jetični Živa Jovanović iz Banata, ki se je poprej hrabro boril kot četaš v Makedoniji pod Tankosićevim vodstvom. Odšel je bil na Dunaj, a vsaka pozitivna sled se je za njim izgubila. Ob prvi balkanski vojni 1912. leta je bila vloga društva „Ujedinjenje ili smrt“ velika, ker se je sploh zaradi uspehov povečal ugled vojske in oficirjev, da je bil njih vpliv na državne posle zelo velik. Ker je bila vlada odločena za koncesije v Makedoniji, da se izogne boju z Bolgari, je prišlo do nasprotja zlasti med njo in društvom „Ujedinjenje ili smrt“. Druga balkanska vojna je ustavila ta na-

sprotja, a njeni uspehi so še bolj dvignili ugled in vpliv oficirskega zbora.

Po bukareškem miru je prišlo na osvojenem ozemlju do spora med vojaštvom in policijo zaradi neurejene uprave, posebno oster je bil spor med divizionarjem v Bitolju in okrožnim predstojnikom glede vprašanja, kdo predstavlja državo. V začetku 1914. leta je izšla vladna naredba o upravi v novih pokrajinah, ki je rešila spor v tem smislu, da imajo civilne oblasti prednost pred vojaškimi. Proti temu so ostro nastopili oficirji in podali skupno spomenico, kjer so zahtevali preključitev te odredbe. Prišlo je do ministrske krize. Vso akcijo je vodilo društvo „Ujedinjenje ili smrt“, zlasti polkovnik Dimitrijevič, ki je priporočal svojim prijateljem, naj nadomestijo vse civilne uradnike v novih pokrajinah z vojaškimi. To se ni izvedlo, ker sta se temu uprla štabni šef novih pokrajin in poveljnik podčastniške šole v Skoplju, ki sta bila sicer člana društva „Ujedinjenje ili smrt“. Kakor se zdi, je posredoval tudi ruski poslanik Hartwig in spor se je poravnal s preključitvijo vladne odredbe.

V februarju 1914. leta je snoval Dimitrijevič umor bolgarskega kralja Ferdinanda; toda bolgarski tajni revolucionarni odbor se iz neznanih vzrokov ni držal dogovora.

Po sestanku nemškega cesarja Viljema II. z avstrijskim naslednikom prestola Franom Ferdinandom v Konopištu je dobil Dimitrijevič, ki je bil takrat šef poročevalskega oddelka v velikem generalnem štabu, zapupno poročilo od ruskega generalnega štaba, da se je cesar Viljem, kakor je zanesljivo izvedela ruska vlada, v Konopištu pridružil načrtu Frana Ferdinanda, da Srbijo napade in vrže ob tla, za kar mu je obljubil svojo pomoč in podporo. Pozneje došla poročila so prepričala Dimitrijeviča o resničnosti tega, kar mu je naznanil ruski generalni štab, tem bolj, ker je bila srbska javnost razburjena po fantastičnih govorcih o sklepih v Konopištu. Ko so bile napovedane vojaške vaje v Bosni, ki se jih udeležijo tudi Fran Ferdinand, tedaj je bil Dimitrijevič popolnoma prepričan, da hoče Avstro-Ogrska napasti Srbijo. Kakor je sam povedal 1915. leta, je po daljšem premisleku prišel do sklepa, da se dasta napad na Srbijo in vojna sploh preprečiti edino z umorom Frana Ferdinanda, ki ga je vse javno mnenje pri Srbih smatralo za največjega sovražnika Srbije in srbskega ljudstva.

Ob istem času je povedal Tankosić Dimitrijeviču, da sta se zglasila pri njem dva mlada človeka iz Bosne, ki sta mu naznanila, da sta prišla v imenu neke mladinske skupine, ki je sklenila umor Frana Ferdinanda, ko bo navzoč v Sarajevu. Prosila sta svetov in navodil. Dimitrijevič je ta sklep takoj odobril in naročil Tankosiću, naj poučuje oba mladeniča v rabi orožja, kar se je zgodilo v desetih dneh. Nató sta odšla in atentat se je izvršil po načrtu, ki ga je napravil v Sarajevu učitelj Danilo Ilić.

Dimitrijevič in Tankosić pa o vsem tem nikomur nista povedala ničesar. Še le 15. junija je sklical Dimitrijevič sejo glavnega odbora društva „Ujedinjenje ili smrt“, kjer jim je naznanil, da sta s Tankosićem poslala ljudi v Bosno, da umore Frana Ferdinanda iz tega najvažnejšega razloga, ker hoče vojno. Skoro vsi odborniki so bili proti temu načrtu, razvil se je dolg in živahen razgovor, čigar posledica je bila, da je bil na pritisk tovarišev Dimitrijevič pripravljen vse preključiti in v Sarajevo sporočiti, naj se atentat ne izvrši. Zdi se, da je napravil ta poskus: toda ali je bilo že prepozno ali pa ga atentatorji v Sarajevu niso hoteli ubogati: dogodki so se usodno razvijali dalje.

(Konec prih.)

**Naročajte in širite
„AVTONOMISTA!“**

Gospodarski centralizem.

Belgrajska vlada zna skrbeti za svoje ljudi. To ji je treba priznati. Najsi bo glede davčnega sistema, glede javnih del, podpore belgrajskih bank in srbijskih gospodarskih zavodov, povsod vidimo, kako lepo in dobro skrbi belgrajska vlada za ljudi, ki so „njeni“.

Napram Hrvatom in Slovencem in „prečanom“ sploh pa postopa naša slavna centralna vlada precej drugače. Na naša pleča nalaga davek za davkom, osrečila nas je s kulukom, dalje namerava silovito zvišati razne takse, ki zadenejo najbolj občutno ravno revnejše ljudi, tako da si ti zaradi visokih „štampelnov“ niti pred sodiščem ne bodo mogli več iskati svoje pravice, — vse to ima pripravljeno belgrajska vlada za nas „prečane“, ki nismo ali bolje rečeno: ker nismo „njeni“.

Vse to so stvari, ki spadajo ne samo v gospodarstvo, ampak tudi v politiko. Danes vidimo, zakaj je Belgrad tako zaverovan v centralistično vidovdansko ustavo: **zato, ker daje politični centralizem Belgradu priložnost in moč, da nas gospodarsko izkorišča in izmозgava do kosti!**

To so hrvaški gospodarski krogi (banke, veletrgovine in veleindustriji) že zdavnaj uvideli in zato se danes ne upa na Hrvaškem že noben list več zagovarjati ne gospodarskega in tudi ne političnega centralizma, če noče zadeti ob najhujši odpor hrvaških gospodarskih krogov.

Kako pa je pri nas v Sloveniji v tem oziru? Odkrito moramo priznati, da je držanje naših gospodarskih krogov v tem oziru naravnost sramotno in javen škandal.

Res je sicer, da slišimo včasih na zborovanjih izključno gospodarskega značaja kakšno trpko besedo o neverjetnem gospodarstvu v belgrajski centrali, res je tudi, da bomo včasih kakšne medle papirnate proteste proti raznim belgrajskim gospodarskim odredbam (pravilno: oslarijam), toda do odločilnega koraka se slovenski gospodarski krogi ne morejo povzpeti, **do koraka namreč, ki ga nujno narekuje pamet in ki veli, da se gospodarskega centralizma ni mogoče otresti, dokler nas davi in tlačijo politični centralizem.**

Politično pa je velik del slovenskih gospodarskih krogov orientiran centralistično. To ni baš najlepše spričevalo za politično razsodnost naših vodilnih gospodarskih krogov. Na eni strani dajati Belgradu politično moč v roke in s tem tudi gospodarski bič, na drugi strani pa pritoževati se, če nas Belgrad tepe z bičem, **ki mu ga sami stiskamo v roke** — ljudje božji, povejte sami, kaj je to: Ali je to pamet ali norost?

Kdaj bodo postali tudi slovenski gospodarski krogi tako uvidetni kakor hrvaški? Menda nikdar! In zakaj ne? **Samo zato ne, ker se boje slovesa, da bodo proglašeni za „klerikalce“, če bi se potegovali za slovensko gospodarsko samostojnost!** Doli v „Bosni zlati“ imamo pa Turke, ki so avtonomisti (bosanski), imamo hrvaške prostozidarje, ki so avtonomisti, pa se nihče izmed teh ne boji očitka, da je postal zaradi tega „klerikalec“. Samo Slovenci so še vedno tam, daleč za luno. To je žalostno, ampak res je.

† Profesor Maks Pleteršnik.

(3. XII. 1840 — 13. IX. 1923.)

Skromno je živel in požrtvovalno delal do konca svojega dolgega življenja. Ni iskal dobička in slave. Ž njim je umrl najstarejši slovenski jezikoslovec in znanstvenik sploh. Bil je izmed kulturnih stebrov slovenstva; zakaj ali si morete misliti omikan narod, ki ne bi imel svojega slovarja, v katerem je zbran zaklad narodnega jezika? Slovencem je uredil tak jezikovni zaklad — slovar prof. Pleteršnik v dveh zvezkih velike oblike na 1870 straneh. A še več: mislil je tudi na bodočnost; zato je zapustil izvod svojega slovarja, kjer je podal dopolnila za morebitni drugi natis.

ja, kjer je podal dopolnila za morebitni drugi natis.

V Ljubljani, v središču svojega glavnega delovanja, je živel nad 50 let. Ves ta čas je bil odbornik „Slovenske Maticе“, kjer je dajal svoje bogate duševne moči v službo znanosti. Posebno je treba poudarjati njegovo udeležbo pri Matici izdaji „Zemljevida slovenskega ozemlja“.

Na poti v večnost ga spremlja hvaležnost slovenskega naroda, ki ga je prof. Pleteršnik ovekovetel s svojim življenjskim delom.

Dnevne vesti.

Prvo povelje: „Marš na cesto!“

Tako se glasi najnovejšo povelje za slovenske in hrvaške oficirje, ki služijo v naši armadi. Kar ni Srb in radikal, mora iz armade ven, ker armada mora biti zanesljiva, Slovenci in Hrvati pa so „nezanesljiv element“, to so sami „veleizdajalci“. Dosledno temu naziranju „so“ odpustili (oni, visoko tam gori) nekaj sto slovenskih in hrvaških oficirjev iz službe in to na način, ki je naravnost barbarski. Mi nismo zagovorniki militarizma, ampak če gre za stvari, ki bijejo vsakemu človeškemu čustvovanju v obraz, ne moremo molčati. Mi ne bi imeli prav nič proti temu, če bi odpravili vse armade na svetu, ampak to je treba izpeljati tako, da ne bodo tisoči naenkrat brez kruha in zaslužke. Postopanje pa, kakor ga prakticirajo pri nas, se ne razločuje mnogo od tega, kakor če bi vse „onim“ neprijetne oficirje in uradnike kar enostavno pobili! Če pa že mora armada biti, moramo pa zahtevati, da so v njej ravnopravni Slovenci, Hrvati in Srbi. Zakaj smo pa še več kot ravnopravni pri plačevanju davkov? Zakaj so pa dobri naši rekruti in naše moštvo? Zakaj pa tem ne rečejo: Marš domov? Ali so visoki vojaški gospodje mar mnenja, da slovenski in hrvaški vojaki nimajo možganov in da so sami „podpalčarji“, ki morajo ubogati kakor mašine? Ali res od teh danes še merodajnih ljudi nič ne ve o dogodkih v avstrijski armadi med svetovno vojno? Ali nihče ne pozna nekega poglavja v Tolstojevem romanu „Vojna in mir“, kjer ta veliki

Rus razmišlja o neki zelo zanimivni stvari, ki naj bi jo znal vsak „merodajni“ na pamet? Edina tolažba za odpuščene slovenske oficirje pa je, da so prišli v sloves „prevratnih elementov“ po zaslugi — **slovenskih petoliznikov!** Sicer pa bodo iz službe odpuščeni, če smo prav poučeni, tudi vsi tisti srbski oficirji, ki ne pripadajo radikalni stranki. Ovaj Pašić iz Biograda hoče namreč imeti za svojo stranko tudi armado na razpolago, samo plačati noče te armade on, ampak plačajo naj jo davkoplačevalci.

Drugo povelje: „Marš na cesto!“

Kakor za slovenske in hrvaške oficirje, je prišlo tudi nad lepo število slovenskih in hrvaških uradnikov povelje: „Marš na cesto!“ Pod kriko „prihrankov v državni upravi“ se vrši namreč povsod redukcija uradnikov, t. j. odpuščanje uradnikov iz službe. Mi vemo sicer, da je v gotovih strokah res preveč uradništva in da je treba v tem oziru res napraviti red, toda na tak divjaški način, kakor se to godi danes, pa stvar ne gre. Mlade ljudi se lahko odpusti, ampak treba jim je dati nekaj na roko, da v času, ko si iščejo kruha in služka drugod, ne poginejo od lakote, ali pa da si ustanove z malim denarjem kakšno novo ekzistenco. Stare gospode se upokojuje, njihova mesta pa se več ne zasedejo. Ampak kar čez noč ljudi metati na cesto, to je pristna balkanska svinjarija. Sicer pa pri teh „redukcijah“ ne gre toliko za korist države in državne blagajne, ampak za to, da pridejo na prazna mesta sami vladni podrepaniki, seveda v

prvi vrsti Srbi, potem pa še kakšna domača reva, ki se mora prodajati kakor pocestnica. **Zato ne moremo naših domačih fantov dovolj svari pred poklici, ki jih vežejo le na državno službo.** Drugi namen vladnega postopanja napram uradnikom pa je, zanesti tudi v naše uradništvu **splošno korupcijo**, kakor je običajna tam doli, ker gospodje dobro vedo, da imajo uradnike toliko bolj v rokah, kolikor več masla bodo imeli uradniki na glavi. Tako se „utrjuje“ zupanje do države in njenih organov v kraljevini SHS. Zato pa je edini naš odgovor na vse take vladne metode: **Federativna republika, v kateri si bomo tudi Slovenci sami rezali svoj kruh!**

Kmečki fant in uradnik. Kmečki fant je imel sestro, ki mu je navadno prala perilo. Enkrat sta se pa sprla in takrat je Micka zagrozila Janezu: „Ne bom ti oprala srajce ne, da pojdeš v nedeljo umazan k maši!“ — Fant je pa čisto mirno odgovoril: „Kakor hočeš — saj ne bo mene sram, ampak tebe!“ — Ta fant je bil zelo pameten, mnogo pametnejši, kakor so n. pr. naši uradniki. Ti stradajo, delajo dolge, da so lepo oblečeni itd., samo da ne bi bilo države sram. Zakaj ne delajo tako, kakor je napravil kmečki fant? Zakaj ne hodijo v urade brez ovratnikov? Ali bo njih sram ali državo, ki jim ne da perila? Zakaj hodijo lepo oblečeni v kavarno večerjat črno kavo? Zakaj ne pridejo raztrgani in razcapani? Ali bo njih sram? Za kmečkega fanta je nedeljska maša velik dogodek, pa je rekel, da pojde vseeno tja, čeprav umazan, ker ne bo njega sram ampak sestre. Tako naj začno tudi uradniki zahajati v gledališče, na sprehode itd. Čisto zamazani in raztrgani, ker ne bo njih sram, ampak tistega, ki je dolžan njihovo delo pošteno plačati, pa ne plača. Lepo in dostojno vedenje bo že tujcem odprlo oči, da bodo vedeli, kdo da so ti „capini“ in moralen pritisk je včasih jako izdatno sredstvo, mnogo izdatnejši kakor razni štrajki.

Proti Radiču namerava belgrajska vlada poslati na Angleško bivšega ministra dr. Lazo Markovića, pravoslavnega škofa Velimirovića in dva srbska študenta, ki sta študirala na vseučilišču v Oxfordu. Lepo odposlanstvo bo to, jako lepo, če pomislimo, da so za razne umazane afere precej trdokožni belgrajski častniki. Lazi Markoviću zaradi raznih umazanij pri vrhovni upravi sekvestrov dali priimek „Laza Sekvester“. Za „čiste roke“ jako občutljivim Angležem bo ta gospod sigurno jako dobro došel gost! Mi se ne bi prav nič čudili, če bi lepega dne brali v angleških listih poročilo, da je prišel na Angleško „Laza Sekvester“, ker hudomušni so včasih tudi Angleži...

Kaj in kako pišejo veliki angleški listi o hrvaškem vprašanju? Eden največjih angleških listov je dnevnik „Daily News“ (reci: Deli njuz = dnevne novice). Ta dnevnik je priobčil nedavno dolg članek o razmerah v Jugoslaviji, in pravi končno: „V današnjih razmerah v Evropi bodo Hrvati težko dosegli popolnoma neodvisno kmečko republiko, toda upanje je opravičeno, da bo Radičeva politika širokega in svobodnega federalizma, miroljubnosti, svobodne trgovine in gospodarske obnove srednje Evrope in Balkana zmagala, ker je to za te dežele edina rešitev.“

Kralj za revizijo ustave? Razni listi poročajo, da se je kralj baje izrekel napram nekemu hrvatskemu politiku, da je voljan ustreči vsem političnim željam Hrvatov, v kolikor so v skladu z državnim edinstvom in da je pripravljen v to svrhu spraviti na dnevni red tudi vprašanje o reviziji ustave. — Mi priznamo, da je kraljeva moč velika in njegova volja dobra, toda še bolj zaupamo pregovoru, ki pravi: Uzdaj se u se i u svoje kljuse! Lastna moč je najboljša pomoč. Sicer je pa ta vest, če je kaj na njej, zelo značilna. Tudi v Avstriji so narodi zahtevali svoje pravice, ki bi jih bil cesar Karl baje rad dal, pa mu Nemci tako dolgo niso dovolili spregovoriti odločilne besede, dokler ni bilo — prepozno...

Izpremembra. Zadnjo nedeljo so imeli demokrati centralisti na Bledu svoje zborovanje, kjer je govoril tudi dr. Žerjav in rekel med drugim: „V okviru ustave je izvedljiva celo dekoncentracija III. inštanca v tej obliki, da bi gotova, zlasti gospodarska ministrstva ustanovila v Zagrebu in v Ljubljani ekspoziture, kjer bi v mnogih zakonito naštetih in zajamčenih primerih končna odločitev padla doma za one oblasti, ki so v gospodarskem okolju te ekspoziture (pomočništva).“ — Ta Žerjavova izjava je jako zanimiva. Iz nje namreč sledi, da se tudi demokrati gospodarski krogi že sili gospodarskega centralizma, ki jih duši in mori tako, kakor vse ostale Slovence in Hrvate. Pri denarju se namreč tudi za demokratske gospodarske kroge neha vsak špas, in dr. Žerjav je spoznal, da mu preti nevarnost, da izgubi to važno politično svojo postojanko med fabrikanti in veletrgovci, če bo preveč vrtil svojo politično centralistično lajno. Zato ga je sila razmer nagnala, da je izpregovoril omenjene stavke, ki diše pač po neki gospodarski avtonomiji, v resnici pa nimajo z gospodarsko avtonomijo in samostojnostjo nič opraviti. Nam ne pomaga namreč „dekoncentracija“ prav nič, in vse „ekspoziture“ (pomočništva) centralnih uradov v Ljubljani tudi nič, dokler ima glavno in zadnjo besedo v vseh zadevah in ozirih ta ali oni belgrajski minister. Dr. Žerjav bi torej dobro storil, če bi svojo gospodarsko „dekoncentracijo“ z „jugoslovenstvom“ vred spravil na miren kraj in nam povedal kaj pametnejšega.

Položnice priložimo v tej številki nekaterim cenj. naročnikom, ki še nimajo lista plačanega do konca leta ter jih uljudno prosimo, naj nam **takoj nakažejo svoto**, ki je označena na položnici. Istotako prosimo tudi one cenj. naročnike, ki so že v prejšnjih številkah prejeli izpolnjene položnice, da nam čimprej odpošljejo naročnino. Naročniki, ki pa doslej še niso prejeli položnice, dobe isto v prihodnji številki. **Ne čakajte da se vam list ustavi, ampak odpošljite takoj že itak malenkostno naročnino.**

Pašič v Parizu. Predno je vprašanje Reke stopilo v svojo odločilno dobo, je odpotoval Pašič v Pariz, da pride v stik z merodajnimi krogi. In res ga je sprejel fran. ministrski predsednik, **potem ko ga je pustil tri dni čakati**, njega, ministrskega predsednika kraljevine SHS! O razgovoru med obema gospodoma pa poroča glasilo francoskega vnanjega urada „Temps“ (reci: Tan = Čas) tole: „Govori se, da je g. Pašič omenil g. Poincaré-ju vprašanje posojila, ki ga je Francija obljubila Jugoslaviji, zaradi vprašanja Reke pa je dal Pašič zelo pomirljive izjave. Treba pa je pripomniti, da je g. Pašič pri neki drugi priliki tudi dal pomirljive izjave, toda vsled držanja svoje vlade je bil prisiljen, da postane nepomirljiv“ („Temps“, 7. sept.). — To se pravi z drugimi besedami, da tudi Francozi nič več ne zaupajo Pašičevim besedam in obljubam in mu nič več ne verjamejo.

Važno za invalide. Na podstavi čl. 33 zakona o budžetskih dvanajstihah za julij, avgust in september 1923 je prevzelo Deželno sodišče, odd. XIV v Ljubljani reševanje invalidskih pokojnin za vse vojne invalide in rodbine padlih, umrlih in pogrešanih vojakov v smislu zakona o začasni pomoči tem osebam z dne 28. dec. 1922. Radi tega je z dne 6. septembra 1923 prenehal poslovati pokojninski referat invalidskega odseka oddelka za socialno politiko pokrajinske uprave v Ljubljani. Prizadete stranke in uradi naj se odslej v pokojninskih zadevah obračajo na Deželno sodišče, oddelk XIV v Ljubljani, ki posluje začasno še v dosedanjih prostorih invalidskega odseka v St. Peterski vojašnici, I. nadstr. — Gažisti — neinvalidi in njihovi svojci naj se odslej obračajo v pokojninskih zadevah na Delegacijo ministrstva financ v Ljubljani. — Vse druge vrste državne pomoči po invalidskem zakonu ostanejo še nadalje v delokrogu invalidskega odseka, oddelka za socialno politiko.

Izvoz našega žita. Švicarska vlada je stopila nedavno v stik z našimi žitnimi trgovci glede dobave 10 tisoč vagonov žita. Naši trgovci so ponudili blago po 24 švicarskih frankov (okoli 400 dinarjev) za cent. Madžarski trgovci pa so ponujali ogrsko žito po 27 frankov za cent. Upanje je bilo torej opravičeno, da bodo naši trgovci napravili kupčijo. Ker pa so banke zahtevale za izposojeni potreben kapital za nakup žita tako visoke obresti, da bi bila kupčija končala za naše trgovce z izgubo, Narodna banka pa tudi ne da kreditov,

se je kupčija razbila. Dobiček bodo napravili ogrski trgovci.

Najboljši premog, drva in oglje
kupite najcenejše pri
Družbi Ilirija, Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon 220.

Čevlji z znamko „Peko“ domačih tovarov Peter Kozina & Ko. so priznani najboljši in najcenejši. — Dobite jih povsod. Glavna zaloga: Ljubljana, Breg šte. 20, na drobno Aleksandrova cesta št. 1.

Gospodarstvo.

Naš les.

Slovensko ozemlje, ki je ključ v Srednjo Evropo in izmed najvažnejših prevoznih teritorijev vsled svoje naravne lege, je po svetovni vojni dobilo čisto drug gospodarski namen kot ga je imelo prejšnje čase kot zaledje velike evropske luke, Trsta. Če bi bila pri mirovnih pogajanjih druga konstelacija ter bi se sploh vpoštevala dejstva, ki jih je ustvarila narava in tisočletni zgodovinski razvoj, bila bi lahko danes Slovenija politično druga Belgija s približno enakom površino, toda z dosti večjim tudi političnim pomenom za zaledje v dolžini kakih 700—800 km od morja. Ko zgrade Italijani še progo pod Predlom in bodo po ti progi zvezani z Donavo, da niti južna železnica ne bo več prometna žila med Adrijo ter Avstrijo in Češko, bo Slovenija prenehala biti prevozno ozemlje. Slovenija bo morala najti gospodarsko eksistenco iz sebe same, saj dokler se evropska konstelacija ne izpremeni.

Glavno naravno bogastvo naše je les, vodne sile in nekaj premoga. V gozdnem gospodarstvu pri nas pa nastopa devastacija. Pred vojno je bilo na slovenskem ozemlju okoli 300 lesnih trgovcev, danes jih je nad 1300 z obratno pravico, premnogo je pa še zakonitih mešetarjev, ki zbirajo les za direktne italijanske kupce. Dognato je — kolikor mora statistika dognati, ki je navezana predvsem na podatke carinarn ter eksporta lesa iz Slovenije v Banat in Srbijo niti ne more ugotoviti, da je bil tekoče leto že do konca junija izvožen več kot celoletni prirastek lesa iz Slovenije. Mi živimo, kar se tiče gozdnega gospodarstva vsaj še enkrat preko dopustnih mej. Lesa po kmečkih gozdovih že zmanjkuje, dosti žag že stoji. Slovenskega kmeta so zapeljale velike številke, ki jih je prejemal za les vsled nizke valute, deloma pa tudi lahek dohodek iz gozda. Dobiček so imeli le posamezni kapitalistični podjetniki, od katerih masa naroda ne bo imela ničesar in pa italijanski prekupci, ki so prodajali naš les naprej v Levanto in celo v Španijo; naše gospodarstvo s tem izvozom vobče ni pridobilo Bog ve kaj.

Pred vojno so izvozili letno iz sedanje „Slovenije“ okoli 700.000 m³ lesa in drv, kar je bilo nekako polovico naravnega prirastka, ker pa so posekali že med vojno v naših krajih za vojaške namene precej lesa, tako da je avstrijska vlada uvedla celo nekako državno gospodarstvo po

„Lesni centrali“ v prometu z lesom, moramo brez dvoma s stališča bodočnosti, zlasti z ozirom na povojno „roparsko“ gospodarstvo smatrati, da bi bila nedopustna uporaba celoga letnega prirastka, ki se računa na 2,8 m³ na ha gozda, in je treba preprečiti, da bi se celoten letni prirastek lesa posekal. Dohodke iz svojega lesa moramo iskati torej drugod. Pred vojno smo izvozili le 14.000 m³ popolnoma podelanega lesa in še ti izdelki so bili bolj primitivne vrste, ker smo finega pohištva izdelali največ za domačo uporabo, izvažali pa smo bolj parkete, sode, lesno volno itd. Če bi mesto 2 odstotka, izvozili vsaj 12 odstotkov finih fabrikatov vsega ekonomično dopustnega izvoza lesa, bi zaposlili doma kakih 15 tisoč strokovno usposobljenih lesnih delavcev in bi slovensko narodno gospodarstvo zaznamovalo lahko najmanj za 1 milijardo kron višji letni dohodek, ki bi se pa pri boljši kvaliteti izdelkov utegnil celo znatno zvišati. Bodočnost naše industrije je torej ravno v lesni stroki. Zlasti pa, dokler je naša valuta nižja kot onih dežel, katere so za naše lesne izdelke kupci in so mezde pri nas vsled valute tudi absolutno nižje kot pri naših odjemalcih. Če bi bila naša lesna industrija zmožna kvalitativno organizirati produkcijo in naš trgovec, ki danes eksportira deske, hlo-de in drva, zmožen poiskati najboljše zveze za izvoz finih izdelkov, ni dvoma, da bi morali biti pri sedanjem evropskem položaju zmožni konkurence. Predvsem, ker bi imeli lahko vsled svojih vodnih sil ceneno električno moč za pogon.

Seveda je mogoče naravni prirastek lesa z umnim gospodarstvom dvigniti za kakih 30 odstotkov. Toda s tem poviškom prirastka dolgo vrsto let ne bi mogli pri sekanju računati. Dandanes pa je najžalostnejše to, da niti posekanih gozdov ljudje zasaditi ne morejo, kaj še, da bi kaj pridali storili za izboljšanje gozdov, ker je srbski režim uničil še tiste drevesnice, ki jih je pospeševala avstrijska vlada. Ne preostane nam torej drugega kot omejiti eksport polfabrikatov in lesnih sirovin ter še vreči na fino lesno industrijo. Pri nji bi zaposlili lahko tudi dobršen del svojega naraščaja iz ljubljanske tehnike in takozvane sred. šole, in da bi bili zlasti pohištveni izdelki „standard“ glede oblike, bi skrbel oddelek za arhitekturo na univerzi.

ZA KMETE.

Skrb za dobro seme.

Mnogokrat slišimo trditev, da je Slovenija v poljedelskem oziru „pasivna“ dežela, to je, da pridelajo kmetje v Sloveniji manj poljskih pridelkov kakor jih potrebuje celokupno prebivalstvo v Sloveniji. Če bi pridelali več, kakor potrebujemo, bi bila Slovenija „aktivna“ dežela, ker pa pridelamo manj, smo „pasivni“.

Slovenija pa ni ravno majhna dežela z ozirom na razmerje med njeno površino in številu prebivalstva. Res je tudi dalje, da večina slovenske zemlje ni posebno rodovitna. Vse te okolnosti nas pa ne smejo ovirati, da ne bi poskušali postati polagoma „aktivna“ dežela v kmečkem oziru, to je, da bi pridelali

toliko, da bi imeli sami dovolj in da bi še lahko nekaj prodali na tuje.

Pa bo rekel ta ali oni: „Saj to ni mogoče doseči! Čeprav garam od zore do mraka in od mraka do dne, pa vendar ne pridelam toliko, da bi imel sam dovolj, kaj še da bi prodal! Če bi imel več zemlje, bi že pridelal, tako pa ne morem.“

Mi pa pravimo: **Tako govorjenje je napačno**, in sicer iz sledečih vzrokov. Znano je, da je n. pr. severonemška ravnina vse prej kakor rodovitna zemlja. Pa vendar nesejo kmetije na tej ravnini toliko, da ljudje ne pridelajo le tega, kar potrebujejo sami, ampak še prodajajo lahko svoje pridelke drugam. To so pa do-

segli samo s pametnim obdelovanjem zemlje. Na Nemškem pridelajo na hektarju (približno 2 „joha“) po 20—30 centov žita, pri nas pa v rodovitni Vojvodini komaj 8—10 centov, v Sloveniji pa še manj! Ali je to potrebno? Zakaj ne bi tudi mi dosegli tega, kar morejo doseči drugi?

Eden glavnih predpogojev za dober pridelek je **primerna vrsta semen**. Pri nas semena skoro nihče ne izmenjava, čeprav je znano, da vedno eno in isto seme na istem polju trajno ne stori dobro, ampak počasi propada. Dalje pri nas nimajo navede semena čistiti. Tudi to je zelo važna stvar, ker prvič ni vse eno, če na njivi zraste namesto same pšenice le pol pšenice in pol ljulike, drugič pa plevel odvzame žitni rastlini toliko moči, da je žitno zrnje komaj

nolovico tako debelo kakor bi lahko bilo, kar je seveda ogromna škoda. Potem tudi nimamo pri nas navade, da bi sami na malih gredah preskušali razne tuje žitne vrste. Na Češkem posejejo kmetje prav pogostokrat na enem končku njive kako vrsto žita, katero je dobil kdo ve odkod potem pa, če stori in kako stori to žito tudi pri njem na njegovih tleh in v njegovem podnebju. Če stori, je prav, če pa ne, škoda tudi ni velika. Kdor dela in preizkuša tako leto za leto, gotovo enkrat dobi kaj dobrega, iz česar se potem razvije primerno domače seme.

Tako ne delajo le z žitom, ampak s semeni vseh mogočih pridelkov in na ta način dvigajo svoj letni pridelek od leta do leta, ker ni vseeno, če zraste na enem oralu zem-

lje debelo zrnato in težko zrnje ali pa drobno in ničvredno.

Pametni gospodarji dalje odbirajo najlepši pridelek za seme. Za seme jemljejo le najdebelejše in najtežje zrnje iz najbolj polnih klasov, dalje najlepši in najdebelejši krompir, najlepši in najdebelejši fižol iz strokov, ki imajo največ zrn, in to delajo zato, ker se vse take rastlinske lastnosti **podedujejo**. Ta način vzgoje dobrega in lepega domačega semena je sicer dolg, ampak jako dober, ker prvič si vzgojim seme, ki je dobro za moja tla, drugič dobim vedno večji pridelek, tretjič pa se tako seme lahko za drag denar proda.

Poleg dobrega semena je seveda treba tudi zemljo primerno obdelati in jo zlasti dobro gnojiti. Umetna gnojila so pri nas sicer že precej v

rabi, toda v splošnem še mnogo premalo.

Sedaj prihaja zima z njenimi dolgimi večeri. Ali ne bi bilo dobro, če bi n. pr. pri ruženju fižola nekoliko odbrali najlepše stroke z največ fižoli in jih dejali posebej? In izmed teh bi izbrali žopet le najlepše zrnje za seme? Magari le za nekaj kolov — čez eno leto bi bilo takih strokov že za celo njivo. To je delo, ki se opravi takorekoč mimogrede, ki prav nič ne velja, donaša pa obilen plod. Seveda je treba tako posebno odbrano seme tudi z vso skrbjo vsaditi ali posejati in primerno gojiti, kar pa ni posebna težava in vsak podjeten gospodar gotovo rad nekaj naredi, če ve, da mu bo neslo.

Začnite torej in poskušajte!

Rmetiljska zadruga za kamniški politični okraj v Kamniku.

ima naprodaj

20 vagonov lepo prebranega

krompirja

po ceni 5 K 50 v, franko naloženo vagon kamniške proge.

IVAN SAX, Ljubljana
Stari trg šte. 8,

priporoča svojo trgovino manufakturnega blaga in obleke domačega izdelka po najnižjih cenah. Izdeluje tudi obleke po naročilu!

Minka Horvat
Ljubljana, Stari trg 21.

priporoča po nizkih cenah svojo zalogo **damskih slarnikov** in **klobukov**.

FR. SLOVNIK
LJUBLJANA, Stari trg 2.

priporoča po najnižjih cenah svojo zalogo **izgotovljenih oblek** in **manufakture**.

Obleke po meri se točno izvršujejo.

Antikvarijat, knjigarna
HINKO SEVAR
Ljubljana, Stari trg 34

kupuje in prodaja različne knjige v vseh jezikih po ugodnih cenah.

GUMI

obročke za Rex in Wecksteklenice, sesalke za otroke, vinske in vodne cevi, pnevmatiko za kolesa kakor vse druge higijenične, tehnične gumi izdelke kupite najceneje pri gumi specialistu

M. I. Nerat

MARIBOR, SLOVENSKA ULICA št. 12.

Nova knjiga!

V Blasnikovi tiskarni je izšla knjiga:

Dr. Dragotin Lončar
Politika in zgodovina,

ki obsega na 150 straneh pet oddelkov: A. Življenjepisi (Masaryk, Krek, Mahnič, Svetec, Susteršič in Tavčar), B. Za Jugoslavijo, C. O ustavi v Jugoslaviji, D. O socializmu in komunizmu, E. O slovenski politiki (Zakaj smo izgubili Koroško in Primorsko). Slovenci kupujte in čitajte! Cena Din 30.—. Po pošti Din 30.60.

Knjigarne in prodajalci popust.

Perilo

čevlje

klobuke

ter razno modno in galanterijsko blago kupite najbolje pri

Jakob Lah,

MARIBOR, GLAVNI TRG ŠTEV. 2.

Čistilo

(krema) kakor Ilirija, Jadran, C. in M. Cipulin, ličilo, mast za usnje, črnilo, olje za šivalne stroje, pečatni vosek, dišeče milo kupite najceneje pri

OSVALD DOBEIC, Ljubljana,
Sv. Jakoba trg 9.

Teodor Korn, Ljubljana
Poljanska cesta št. 8

se priporoča cenj. občinstvu za izvrševanje vseh

kleparskih in vodovodnih instalacijskih del kakor tudi za pokrivanje streh.

Vsa stavbinska in kleparska dela v priznani solidni izvršitvi. Pro račun brezplačno in poštne prost. Popravila točno in po najnižji dnevni ceni. Ambalaža in pločvine.

Papirna trgovina IVAN GAJŠEK
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 2.

ima v zalogi

razne pisarniške in šolske potrebščine, poslovne knjige, pismeni, trgovski in uradni papir vseh vrst, po konkurenčnih cenah.

Papir

pisemski, svilen, krep, ovojni, havana, kuverte, noteze, vpisalne knjižice pisarniški, trgovski, konceptni in razglednice na debelo pri

OSVALD DOBEIC, Ljubljana
Sv. Jakoba trg šte. 9.

Cerkvenim zborom!

Izšla so nova dela skladatelja

Karla Adamiča

12 Mašnih pesmi za mešani zbor, part. 30 Din, glasovi po 6 Din. 6 Evharističnih pesmi za mešani zbor, part. 15 D. Glasov ni. Staroslovenska maša za mešani zbor, part. 25 Din, glasovi po 5 Din. Lavretanske litanije v čast Svetogorski M. B. za mešani zbor part. 8 Din. Staroslovenska maša za moški zbor, že razprodana, samo še par izvodov, part. 25 Din. Papir je najboljše kvalitete. Zaloga je ograničena. Denar se pošlje naprej, ter priloži za poštino; pošilja se tudi s povzetjem. Naroča se na naslov:

Karlo Adamič

p. Koprivnica, Hrvatska.

G. organistom 25% popusta, pri part. torej: Mašne 22 Din, Evharistične 11 Din 25 para, Staroslov. maša 18 Din 75 para, Litanije 6 Din.

POZORI!

Alojzij Pauschin
Ljubljana, Wolfova ulica.

Zaloga stekla in porcelana. Stekla za ure, umivalne in kuhinjske garniture ter vse v to stroko spadajoče predmete. Prevzemanje vseh steklarskih del.

POZORI!

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOV. AVTONOMISTOV.
Odgovorni urednik Jože Petrič.
Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Vezan „Avtonomist“

iz leta 1922. se proda. Cena Din 90.—. Dobi se v upravi. Tam se dobe tudi

„Novi zapiski“

letnik 1922. Nevezan izvod Din 25.—.

Oblast. avt. civ. inž.

A. ŠTEBI

tehnična pisarna, Ljubljana, Dunajska cesta 1a (v palači Ljublanske Kreditne banke).

Projektira električne centrale, posvetuje občine in prlatnike ter daje strokovna mnenja.

Import „Slovenija“ Export

Trgovsko podjetje z deželnimi pridelki. Zastopstva in komisijska skladišča. Ljubljana, Gosposka ulica 4. Če hočete dobro prodati ali kupiti vse deželne pridelke obrnite se na našo tvrdko.

Ivan Pakiž

Ljubljana, Stari trg 20.

Velika zaloga stenskih ur budilk, svetovno znane tovarne „Junghans“. Vsakovrstne precizne švicarske žepne ure, izbira zlatnine, srebrnine in jedilnega pribora.

Popolnoma varno naložite svoj denar v

VZAJEMNI POSOJILNICI V LJUBLJANI

R. Z. Z. O. Z.

sedaj poleg nunske cerkve po leti 1. 1923 v svoji lastni palači ob Miklošičevi cesti poleg hotela „Union“.

Hranilne vloge se obrestujejo po 6% brez odbitka rentnega in invalidskega davka. Vloge v tekočem računu se obrestujejo po 5 1/2%.

Hranilne vloge vezane na dobo pol leta po 6 1/2%.

Večji vezani zneski se obrestujejo po dogovoru.

Trgovska banka d. d., Ljubljana

PODRUŽNICE:

Maribor, Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec, Slovenska Bistrica

Šelenburgova ulica številka 1.

(PREJ SLOVENSKA ESKOMPNA BANKA)

KAPITAL IN REZERVE DIN 17,500.000—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavlj: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

EKSPOZITURE:

Konjice, Meža-Dravogr., Ljubljana (menjalnica v Kolodvorski ulici)